

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

Il. Iac. Sadoletvs Episc. Carpent. Paulo III. Pontifici Maximo S.P.D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

ambitionis studiis, neque opum aut diuitiarum deditis cupiditate, vnamque in ea mediocritate traducam, quæ tantum ad prope-
 llandas necessitates idonea sit: vnam illam habeo curam, affi-
 demque in animo meo cogitationem, vt huic sanè tenui & pusil-
 lo gregi, qui tamen mihi pro mea paruitate nimis magnus vide-
 tur, mea industria & diligentia alicui emolumento ad Christia-
 nam veritatem agnoscendas, eademque colendas esse possit. In quo
 sanctitas tua plurimum me adiuuerit, si iura quedam & facultate-
 res, quas mihi semper amabilis & commemorandus Pontifex
 Clemenſis septimus conceſſerat, ratas mihi & firmas esse iulle-
 rit. Quod vt faciat omni eum animi studio rogo atque depre-
 cor. Deus sanctitatem tuam, Pater beatissime, incolumem no-
 bis perpetuò conseruet. Pridie Idus Decemb. M.D.XXXIV. Carp.

II.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT.

Paulo III. Pontifici Maximo S. P. D.

CVm & ætas mea iam in graueſcens, eademque parum firma
 viribus: & ratio studiorum ac consiliorum meorum me de-
 tineret, quo minus (id quod ego maximè cupiebam, atque im-
 primis mihi conuenire arbitrabar) ad salutandam, venerandam
 que sanctitatem tuam ipsemet me conferrem: statui ad officium
 meum pertinere, aliquem pro me mittere, qui meam vicem ipse
 hoc munere fungeretur, meamque ad te obseruantiam bene-
 uolentiamque perferret: animumque omnem meum exponeret,
 cum virtutibus optimi Pontificis, tum gloriæ & laudis summi o-
 minium principis vehementer deditum. Nec verò in conquiren-
 do ac deligendo nuntio diutius dubitandum mihi fuit, quin
 huic iuuenem potissimum mitterem Paulum Sadoletum filium
 fratris mei: quem ego maxima cum cura ac diligentia educaui:
 & in quo quicquid vnquam ex literarum studiis, quicquid ex vi-
 rorum multarum atque magnarum consecutus sum (si modò quic-
 quam consequi potui) ita imprimere totum sum conatus, vt
 quod hoc laborarim & studuerim, satisfactum in eo à me natura,
 & patris mee indulgentiæ erga ipsum susceptæ, fuerit: quod ve-
 ro mei labores speratum atque exoptatum exitum assecuti sint,
 maximam hoc nomine gratiam Deo immortalis debeam. Cer-
 te enim si quid est quod ego prestare aut polliceri possim, au-
 deo hoc palam commemorare & proferre, neque in bonis li-
 teris, neque in optimis & modestissimis moribus, neque in ea
 que ad gerendas res apta sit, fide, diligentia, taciturnitate, quic-
 quam me esse ausum optare, in quo non huius mihi iuuenis, &
 figuram, & voluntas humiliter responderit. Quo quidem

etiam nomine, & spe maxima in eo virtutis adductus, meis etiam
 accedentibus precibus optimus Pontifex Clemens singulari be-
 neficio adiutorem mihi cum in huius procuratione Ecclesie
 successorem dedit. Sed ut ad prima redeam, Cause mitissimas
 fuerunt, primum ut frueretur ipse aspectu & vultu sanctitatis
 oculisque presens perciperet eam voluptatem, quam ego ab
 cogitatione capere non desino. Deinde, ut coram tibi gratias
 meis verbis ageret, quod tui initio Pontificatus, mihi multa pe-
 tenti & postulanti, quæ ad meam & Ecclesie huius dignitate
 commodumque pertinerent, nulla in re nec beneficentiam, nec
 liberalitatem tuam clausam volueris esse. Quam quidem ego san-
 ctitatis tue benignitatem erga me, ita inclusam in intimis man-
 sensibus habeo, ut sim omnino aliquando, si non gratiam (quod
 horret enim mea tenuitas ab huiusmodi verbo) at similitudinem
 certe aliquam gratiæ relaturus. Postremo ob eam etiam cau-
 sam à me missus est, ut sanctitati tue, & meo, & suo, & Christi-
 anæ Reipub. totius nomine, gratularetur. Quanquam hæc gra-
 tulatio, neq; mea magis esse debet quam ceterorum omnium. Et
 si quod priuatum meum in gratulando officium quaeritur, ve-
 deor illi aliis meis ad ipsam literis fecisse satis. Verum, Patre sancto,
 in illis tunc spei, expectationi, quam de te omnes habu-
 bamus, sum gratulatus: nunc perpecta, ac cognita virtute
 tuæ gratulamur, & felicitati. Non enim obscuro est, nec le-
 tere iam quenquam potest, quo animo sanctitas tua Pontifica-
 tum gerat: quæ illis primis sui honoris diebus à liberalitate
 ga ciues, à cura placandæ & ordinandæ Urbis profecta, statim
 orbis terræ vniuersam salutem animo complexa est, suamque
 conuocando consilio voluntatem proposuit, cuius vel nomine
 ipso multorum antea animi terri terri videbantur. Itaque solliciti
 & impii, omnibusque iis qui dissidium & confusionem in Ec-
 clesia Dei quaerunt, videbatur hoc tutissimum esse impetratis sui
 perfugium: ut cum castigarentur, cum monerentur, cum vel
 penitentiam, vel ad poenam vocarentur, ipsi ad concilij nomen
 confugerent, illudq; indici flagitarent, & polcerent. Quis non
 minus terroris ex eo principibus Ecclesie Catholice allatum
 quam in ipsis formidinis atque vecordia ex male concecra-
 stimulis insideret. Atque hoc magnanimi Pontificis factum, &
 cuta illa est plena æquiritatis & sapientia in regendis hominibus
 ceteribus ratio: quod pluribus iam rebus & exemplis cognita
 est, placere sanctitati tuæ, idque imprimis tibi curæ esse, ut
 idem sit pauperi, & diuiti: ut ne potentia imbecillitatem oppri-
 mar: ut qui opibus plus possunt, iis illi ad iniuriam faciendam
 ne abutantur. Quod institutum conueniens præcipue, & dignum
 optimis principibus, sed iam desuetum, hinc penè in oblivione

admodum, tua sanctitas modo in consuetudinem & honorem
 venit. Hac & his similia multa cum sanctitas tua ad summum
 Pontificatum euecta esset, sperantes tum gratulabamur, nunc
 gratulamur experiri. Nec verò minus iusta ad latandum causa est,
 videlicet ea quae pulcherrimè facta sint, quàm sperasse futura: cum
 perferim illud quoque accedat, ut haec tempora, has actiones,
 hanc tuae sanctitatis honorem atque statum, diuina liberalitas
 prosperè comprobet. Quando enim tot iam seculis, tot cona-
 tibus, tot Pontificibus, maiorum nostrorum voris atque ara-
 tibus datum est, id quod arari nunc est tributum nostrae, ut ho-
 stes Christianae fidei, nostrum iam nomen, nostra arma, no-
 stras vires timere incipiant: qui antea libere omnia depopula-
 bantur, qui nos quotidianis damnis & cladibus affligebant, sem-
 perque hinc inde quereque sibi corripientes, nos angustis iam fi-
 nibus retinebant inclusos: hi nunc summi atque clarissimi o-
 minum principis Caroli Caesaris virtute, sapientia, felicitate,
 tuae sanctitatis copiis consiliisque iunantibus, toto repente ma-
 ni infuso depulsi, parte Africae primaria, & vrbe opulentissima
 Thimete spoliati, de sua reliqua salute pertimescere coguntur.
 Cum Christiani generis antiqua virtus, quae iam dudum hebes-
 cta & debilitata langueret, hoc praestantissimo duce & impe-
 ratore Carolo, non audeat nunc solum consistere aduersus im-
 pios hostes: sed pestem etiam illis exitiumque minetur. Quae ego
 cuncta cum animo meo cogitans, summoque meo quodam
 perpetuoque amore in Christianam Rempublicam incitatus, cum cu-
 perem conferre cum sanctitate tua, & de his illi, & cum illa, Rei-
 pub. Christianae gratulari, ipse verò in his locis iustissimis ratio-
 nibus retineret, nisi iuuencem hunc, tanquam me alterum, ima-
 ginem animi sensusque mei, qui eadem istuc perferret, coramque
 tuae sanctitatis pedibus aduolurus, cum reliquis officij mei tibi
 debita praestaret partes, tum de hac fortuna, de felicitate tempo-
 rum, deq. summis Dei omnipotentis erga nos beneficiis, quae o-
 mnia cum laude sanctitatis tuae coniuncta sunt, tibi & meo & suo
 nomine gratularetur. Quem ego natura penè filium, amore verò
 & iudicio verè vnicum mihi filium, rogo atque oro sanctitatem
 tuam, ut libenter atque humane pro sua clementia excipiat atq;
 auisat. Nullum ipse onus sanctitati tuae est allaturus: nec quic-
 quam de illius fortuna ad suae utilitatis fructum est allaturus: su-
 mus enim ambo mediocribus rebus sat contenti. Humanitatem
 tantum, & benignitatem tuam nobis expectamus, in qua vna no-
 bis sunt omnia: atque ut faciles ipse aditus habeat, utq. illi & viden-
 ti, & ad eundem, & interdum etiam alloquendi sui principis pote-
 stas. Nam quod ad ipsum quidem atinet, cum ego volo, perfun-
 ctum officio suo & mulgere, ista vrbe perspecta, moribus curiae
 cogni-

cognitis, veteribus amicis nostris conuentis, & confirmatis, ad me protinus reueri: quod eius pietate, & obsequantia, & Eminentissimi officii ad mea subsidium senectutis vehementer indigeat. Quae hoc mihi infestior impendere senectus videtur, quod in diorum assiduitas, a quibus auelli non possum, quotidie aliquam magis de mea aetatis succo, & viribus corporis detrahit. Itaque illum abesse a me non facile esse passurus, nisi si qua occasio incidere huiusmodi, ut actione aliqua preclara ac laudabili, ipsa quoque dignitatis, illius mens operaque occuparetur. In qua (quod considerem eum egregie facturum) explicare ipse ingenium suum, declarare industriam, nauare suam virtutem & Christianam Regis & sanctitati tuae posset. Sed haec quae mea potestatis non sunt, ad Dei consilium nobis sunt reicienda. Illud quod mihi beneficii fuit propositum, rursus deprecor sanctitatem tuam, ut tuum animum meum erga se, summamque obsequantiam agnosceret, & huic iuueni de sua humanitate impartire aliquid vellet, nosque ambos habere in numero eorum qui sanctitatis tuae salutem, amplitudinem, laudi omni animi studio sunt dediti. Deus sanctitatem tuam custodiat, eiusque rectissima consilia ipsi & Christianae Reipublicae fortunet. VI. Idus Septemb. M. D. XXXV. Carpentoracii.

III.

IAC. SADO LETVS EPISC. CARPENT.

Paulo III. Pontifici Max. S. P. D.

Cum Pauli reditu ad nos, magna per se leticia me affectu, tum vero multo uberius gaudium meum factum est, humanitate earum literarum, quas sanctitas tua rescribere mihi dignata est. In illis enim non solum beneficii Principis erga fideles suum studium, sed optimi parentis indulgentia quaedam plane mihi esse expressa videtur. Itaque ego quemadmodum gratias sanctitati tuae agam, non reperio. Nec enim ad magnitudinem illius beneficiorum par a me ingenij vis, aut verborum copia adferri vlla potest. Neque vero ipsa rescriptis mihi solum liberaliter: sed liberalius etiam mecum egit, nullasque meas precas irritas accidere auribus suis passa est. In Paulo autem ipso, quod maxime cupiebam, id mihi in omnem partem cumulate praestitit, & ut illum ex meo testimonio benignitate sua liberaret complecteretur, & illius mox ingenio probitateque perspecta, assensu suo grauissimo comprobaret in eo fidem testimonij mei. Ita si mihi liberalitas optimi principis quaesita est, nihil fieri potuit beneficentius erga me, quam a sanctitate tua factum est, si iudicium atque honor, nihil ego expectare potui.